SIXTI PAPAE IIII.

Declaratio & promulgatio Excommunicationis, Interdicti, & aliarum cenſurarum contra Venetos, qui ciuitatem Ferrarienſem hoſtiliter inuaſerant, & multa illius Ducatus loca occupauerant.

ROMAE
Ex Typographia Vaticana.
Anno M DC VI.

SIXTVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM DEI Ad futuram rei memoriam.

AD bonorum tutelam, & malorum perniciem & vindi-ctã iuſtitia cælitus emanauit, vt qui virtutis amore ad ea quæ ſua non ſunt, manus extendere non formidant, ſaltem pœnæ formidine arceantur. Dudum ſiquidem, dum ad apicem ſummi Apoſtolatus fuimus diuina diſponente clementia meritis licet inſufficientibus aſſumpti, mente reuoluentes calamitates, quas Chriſti fideles pertulerant cauſantibus guerris, & diſſenſionibus eorumdem: & quod Dominus noſter IESVS Chriſtus Dei filius, cuius vices gerimus in terris, poſt peractum inter homines noſtræ redemptionis ſalutiferum curſum, cum ex hoc mundo ad patrem aſcenſurus eſſet, pretioſum ſuis diſcipulis & perpetuo obſeruandum iocale reliquerat in diſceſſu, pacem videlicet, qua nihil dulcius, nihilq. deſiderabilius eſt: eius ſaluberrimo exemplo edocti, ad pacem & concordiam procurandam inter vniuerſos Chriſtianæ religionis profeſſores omnes noſtros conuertimus cogitatus. Et hoc incenſi ſtudio non ſolum Italiam, accerſitis ad nos ſæpius illius Potentatuum oratoribus, ad mutuam animorum coniunctionẽ excitauimus, ſed etiam Tranſalpinos Principes, & remotiſſimas nationes miſſis ad id Legatis & Nuntijs noſtris monuimus, & tandẽ pro inſtanti temporis neceſſitate omnes Chriſtianorum Principes & Potentatus ac vniuerſos Chriſti fideles Eccleſiaſticos & ſæculares cuiuſcumque præeminentiæ & dignitatis exiſterent per alias noſtras litteras monuimus, & mandauimus eiſdem, vt mutuam inter ſe charitatem, & pacem ac concordiam, vel ſaltem per triennium, infra quod adhuc ſumus, treugas, inducias ſeu belli moram, quas per eaſdem litteras auctoritate omnipotentis Dei pro defenſione & ſecuritate Dominici gregis, quem Saluator noſter paſcendum, tuendum atque curandum nobis commiſerat, indiximus, & per vniuerſos Chriſtianos ſeruari voluimus, obſeruarent, arma deponerent, & priuatarum iniuriarum obliti, Chriſti redemptoris noſtri iniurias, offenſiones, & opprobria vlciſcerentur, ac in infideles qui Chriſtianorum omnium ſanguinem ſitiebant, & Euangelicam legem delere conabantur, arma ſumerent. Et vt id liberius facere poſſent, eos cum eorum ſtatu, Ciuitatibus, Terris, dominijs, ſubditis, territorijs, ac bonis omnibus ſicut ea tunc tenebant & poſſidebant, ſub beatorum Petri & Pauli ac Romani Pontificis protectione recepimus atque noſtra, ita vt eis per ſe ipſos vel alios quæ mandabantur per nos implentibus, plena ſecuritate & quiete gauderent, omnibus quoque cuiuſcumque ſtatus & conditionis exiſterent, ac quacumque dignitate præfulgerent, auctoritate Dei omnipotentis

diſtricte præcipiendo mandauimus, ne durante dicto triennio, quouis quæſito colore directe vel indirecte, palam vel occulte quemquam ex eiſdem Principibus aut perſonis prædictis offenderent, aut offendentibus præſtarent auxilium, conſilium, vel fauorem, ſeu vt Ciuitates, Terræ, & loca vni Principi ſubiecta ab illius, cui ſuberant, obedientia quomodolibet ſe ſubtraherent, vel ab alijs ſubtraherentur, aut aliàs illa obtinentes in illorum regimine perturbarentur, ſeu quod in eis aliquid innouaretur procurarent: affirmauimus quoque quod nos contra omnes & ſingulos quos arma ſumere, & indictas per nos auctoritate Dei omnipotentis inducias huiuſmodi violare, ac noſtris inhibitioni & mandatis prædictis contrauenire contingeret, per cenſuras Eccleſiaſticas, & alia iuris remedia quauis appellatione remota vſque ad ſatiſfactionem condignam omnino procederemus, eosq. perſequi, & ad eorum perſecutionem alios inducere non ceſſaremus, vt illos in quorum præiudiciũ aliquid foret attentatum, pro poſſe indemnes conſeruaremus, non ſecus quã ſi talia contra nos & Sedem Apoſtolicam, ac loca ditioni dictæ Sedis ſubiecta attentata forent, prout in eiſdem litteris plenius continetur. Et quamquam iure optimo poſſemus nonnullos ſubditos noſtros qui contra nos grauiter deliquerant, punire, tamen ne vlla pacis turbandæ occaſio daretur, omnium iniuriarum obliuiſci, & illis parcere maluimus. Denique hæc omnia pro pace ordinaueramus, ſed inimico humani generis & ſatore zizaniæ procurante, dilecti filij nobilis vir Ioannes Mocenigo Dux, ac Conſilium & Commune Venetiarum (quibus nulla gerendi belli occaſio antea data fuerat) propugnacula quædam erigendo primi contra mandata noſtra prædicta venire, & huiuſmodi pacem in Italia turbare cœperunt. Et cum dilectus filius nobilis vir Hercules Dux Ferrarienſis propugnacula huiuſmodi intra Ferrarienſis territorij fines ad quintum ferme miliare conſtructa fuiſſe conquereretur, Nos qui adduci non poteramus ad credendum eoſdem Venetos, quos noſtrarum rerum atque honoris noſtri, & ſanctæ Sedis Apoſtolicæ defenſores non offenſores reputabamus, præmiſſa in noſtrum contemptum, & pœnarum Apoſtolicarum eluſionem feciſſe, eos ad remouendum propugnacula prædicta enixe hortati fuimus. Qui intra ſuos fines & terminos illa conſtituiſſe, & Ferrarienſem Ducem præfatum pacta à maioribus ſuis ſeruata violare, & ſeruare nolle reſponderunt, nobisq. ſuaſerunt nulla ratione in bellum aut in Ferrariam occupandam, ſed in fines ſuos & iura tutanda animum habere. Quamobrem cum propter ipſorum propugnaculorum conſtructionem innouatum fuiſſe diffiteri non poſſet, quamuis ad cenſurarum & pœnarum in litteris noſtris præfatis contentarum promulgationem procedere potuiſſemus, & vt id per nos fieret pro parte eiuſdem Ducis Ferrarienſis cum inſtantia requiſiti fuiſſemus: tamen cupientes huiuſmodi diſcordias paterna charitate ſopire, & ignem extinguere non augere, exhortati fuimus ipſum Ducem Ferrarienſem ad pactorum ſicuti maiores ſui fecerant obſeruationem, qui eadem illa ſe obſeruaturum Venetis præfatis obtuliſſe reſcripſit. Et cum ipſi Veneti non eo modo Ducem ipſum Ferrarienſem eis obtuliſſe nobis ſignificaſſent, ne quid ad compoſitionem inter eos faciendam deeſſet, miſimus eiſdem Venetis verborum formam in ſcriptis, quam ipſe Dux Ferrarienſis

obſeruaſſe

obſeruaſſe & obſeruare velle nobis ſcripſerat. Quod ab eiſdem Venetis denegabatur, & ob id ipſius Ducis Ferrarienſis & Potentatuum Italiæ cum quibus confederatus erat, Oratores ad nos & Sedem Apoſtolicam deſtinati promiſſionem huiuſmodi ſub eorumdem verborum formula in Conſiſtorio noſtro ſe facturos obtulerunt, litterasq. eorumdem Potentatuum Italiæ, & Ducis Ferrarienſis confederatorum attulerunt. Qui ad nos ſacrumq. Collegium venerabilium fratrum noſtrorum S.R.E. Card. omnes huiuſmodi controuerſias retulerunt, pollicentes quidquid à nobis deciſum ſuper his fuiſſet, Ducem ipſum Ferrarienſem expleturum. Veneti vero ſæpius à nobis rogati vt idem facerent, quod ſane omni ratione facere debuiſſent, facere noluerunt, affirmantes ſe in rebus Ferrarienſibus nullum recognoſcere ſuperiorem, quod tametſi contra honeſtatem, contra iura, & ſanctorum Patrum decreta in noſtrum contemptum, ac noſtræ auctoritatis & iuriſdictionis diminutionem plane eſſet: quia tamen ipſi Veneti inde nullum bellum, ſed concordiam ſequi debere nobis perſuadebant, tolerauimus, atque eos quanto potuimus hortari nõ ceſſauimus ad beneuolentiam reintegrandam cum Duce ipſo Ferrarienſi, ad quam ipſe Dux ſe offerebat. Et vt nihil omitteremus quod eorumdem honori & quieti Italiæ expediret, noluimus ad cenſuras & executionem litterarum prædictarum progredi, quoniam concordiæ & belli minime faciendi Veneti præfati nobis ſpem certam dabant, in qua cum eſſemus, & eoſdem Venetos ad mittendum nobis iura ſua in præmiſſis hortaremur, contra eumdem Ducem Ferrariæ, contra iuſtitiam, contra nos quos bellum abhorrere ſciebant, contra Romanam Eccleſiam, cuius iuris ciuitas Ferrarienſis exiſtit, nobis penitus inſcijs aperto marte impia arma mouerunt. Dilectus vero filius nobilis vir Alphonſus Dux Calabriæ dilectæ in Chriſto filiæ nobilis mulieris Elionoræ Duciſſæ Ferrariẽſis frater pro liberatione cognati, ſororis & filiorum eorumdem ab ipſorum Venetorum oppreſſione ad Territorium Ferrarienſe cum ſuis gentibus & armigeris ſe transferre volens, à nobis tranſitum petijt per terras præfatæ Eccleſiæ. Poteramus ei ad propulſandum iniuriam per eoſdem Venetos eidem Duci Ferrarienſi illatã proficiſcenti iure optimo per vrbes, agrosq. noſtros tranſitum dare. Non fecimus tamen, immo tranſitum ei penitus denegauimus: quia dilectus filius Franciſcus Diedus ciuis Venetiarum orator ad nos & Sedem prædictam deſtinatus eorumdẽ Venetorum nomine nobis perſuaſit concordiam cito peruenturam inter eos, & Ducem Ferrarienſem: quodq. ipſi Veneti præmiſſa contra eumdem Ducem Ferrarienſem attemptauerunt, vt Ducem ipſum Ferrarienſem facilius ad concordiam adducerent, non vt bellum excitarent, ac Italicam quietem & pacem perturbarent. Sed cõpoſitio aliqua ſecuta non fuit, immo ſubito Veneti præfati per eorũ terreſtrem exercitum, & naualem claſſem cœptum per eos bellum contra ciuitatem Ferrarienſem, & illius Ducem præfatos acerrime proſequi, pleraq. oppida ipſius Ducis expugnare, multã ferro & igni vſque ad mœnia eiuſdẽ ciuitatis depopulari & conflammare, ac denique ciuitatem eamdem obſideri fecerunt: Nosq. pro eo quia Venetis fauere dicebamur, in noſtris ciuitatibus, terris & locis grauia & intolerabilia damna, etiam occupationes

ciuitatum

ciuitatum & terrarum noſtrarum pertulimus, nec tamen vmquam ceſſauimus omni nobis poſſibili via eoſdem Venetos ac alios Italiæ Potentatus ad communem intelligentiam, pacem, & mutuam charitatem pro poſſe inducere,& exquirere media per quæ pax concludi poſſet. Et quanto magis Venetos præfatos omnia eorum ſtudia omnemq. conatum non vt à principio dicebant ob ſuorum finium conſeruationem, ſed ad Ferrariam, & reliqua loca dominij eiuſdem Herculis Ducis diripienda conferre manifeſte videbamus,tanto plus reliquos Potentatus ad optatam per nos vniuerſalem Italiæ pacem inducere, & eiuſdem pacis concluſionem accelerare conabamur. Cumq. tandem Deo auxiliante reliquos Italiæ Potentatus ad conuenientia media pacis huiuſmodi induxiſſemus, Venetis præfatis de quibus ſperabamus quotiens vellemus,prout ſæpius per eorum Oratorem præfatum obtulerant pro communi Italiæ & Reipublicæ Chriſtianæ bono, vt de filijs obſequentibus decernere poſſe,ita vt quando ceteris Italiæ Potentatibus pacem ipſam ſocietatemq. conficiendam perſuaſiſſemus, videremur ſic omnia conſecuti, vt ad eamdem ipſam præclariſſimam rem conficiendam nihil nobis relinqueretur difficultatis, nihilq. negotij, vt media honeſta pacis huiuſmodi amplecterentur, perſuadere nequiuimus: proceſſimusq. tandem ad eiuſdem pacis concluſionem, locum relinquentes eiſdem Venetis, vt ſi vellent, poſſent pacem ipſam honeſtis conditionibus amplecti, eisq. ſcripſimus paterna charitate cauſas, non minus iuſtas quàm neceſſarias, quæ nos pro totius Italiæ reiq. publicæ Chriſtianæ incolumitate ad pacem componendam impellebant, hortantes eos vt eamdem ſuſciperent, & à bello abſtinerent, ac occupata reſtituerent, obtulimusq. eis omnem illorum & Ducis Ferrarienſis controuerſiam iuſtitia mediante ſopire. Ipſi vero reſponſiuas litteras dederunt longe aliter ſcriptas quàm legere ſperaremus, Ferrarienſe bellum varijs fucantes coloribus, quæ ideo nos moleſtia doloreq. ſummo affecerunt: quia mentem animumq. eorum à pace ac ſocietate quam publicam in Italia conficere ſtatueramus, alienum eſſe, eosq. vehementer id abhorrere ſignificarunt.Et quamquam ſtatuiſſe bellum proſequi velle ſic aperte nobis ſcripſiſſent: decreuimus eos adhuc alijs noſtris litteris ad pacem amplectendam, bellumq. Ferrarienſe deſerendum inuitare, & aſſumptos per eos colores in id negando confutare, eosq. paterna vt ſemper fecimus charitate monuimus, vt accuratius ad ea omnia quæ ſcribebamus, animum ex religione conuerterent, nec eos dominandi libido e ratione deduceret. Nam & ſi victoriam in manibus haberent, vt eorum ad nos litteris affirmabant, eò maior honos & laus eis foret, ſi communem pacem omnibus alijs poſtpoſitis amplecterentur. Contra vero ſi bellum proſequerentur, vti decreuiſſe ſtatuiſſeq. affirmabant, eos ſcire debere ſe bellum gerere cum Chriſto Ieſu Deo noſtro, & eius ſancta Eccleſia, pro cuius honore & defenſione Ferrariæ rebus omnibus diuinis & humanis adeſſe curaremus, gererentq. bellum etiam cum reliquis Italiæ Potentatibus,qui Eccleſiam Dei & Italiam ipſam per eoſdem labefactare non ſinerent, haberentq. quoque cauſam iniuſtam,& bellum illicitum: Nos vero è contra iuſtitiam foueremus; & cum totam Italiam contra ſe accenſam prouocaſſent, niſi à tanto facinore deſiſterent,

ſterent,& occupata reſtituerent, prout eis perſuadebamus, eſſent Chriſtianis omnibus deriſui pariter & odio: omnes enim eos alienarum rerum occupatores,non ſuarum defenſores vere dicerent. Suaſimus prætereà eis, vt memores eſſent Luciferum præfectionem, ſublimitatem, dignitatem ac excellentiam ſuper omnes Angelos ante lapſum habuiſſe, & cum ſuperbia elatus voluiſſet exaltari, humiliatum ac depreſſum fuiſſe vſque in profundum abyſſi: & vt in mente haberent verbum Saluatoris noſtri, Durum eſt tibi contra ſtimulum calcitrare: Quodq. in die Cœnæ Domini omnes qui ciuitatem noſtrã Ferrarienſem prædictam occupare niterentur,per nos ac prædeceſſores noſtros Romanos Pontifices excommunicati & anathematizati fuerant. Suaſimus etiam eis ne iactabunde dicerent victoriam in manibus habere. Nam hanc dabat adimebatq. ſolus Deus immortalis, cuius cauſa agebatur. Ex quo facile fieri poſſe videbatur, vt & ipſi qui viciſſe aſſerebant, breui tempore amiſiſſe viderentur: & quantum progreſſi vltra forent, tanto regredi cogerentur. Et denique hortati fuimus eos, & requiſiuimus ac monuimus in Domino,vt cogitationes iſtas inanes deponerent,cupiditates effrenes compeſcerent, arma reuocarent, Ferrariam dimitterent,caſtella per eos capta reſtituerent, quod ſuum eſt poſſidendum cuiq. tranquille relinquerent, & pacem Italiæ amplecterentur, ſicq. rei ſuæ totiusq. Italiæ quieti conſulerẽt; alioquin non diſſimularemus amplius ſpiritualibus & temporalibus armis procedere contra eos, vti nobis expediens videretur, & iuſtitia ſuaderet, quia iſta eorum dominandi libido inhumana nimium, & à Chriſtiana religione aliena ferenda non erat: Nosq. pacem publicam in Italia vigere omnino volebamus; vt ſimul bellorum iniurias caueremus, ſimul quieti reſtitueremus omnes, & Reipublicæ Chriſtianæ vnitis viribus contra immaniſſimos hoſtes conſuleremus. Veneti vero præfati in eorum propoſito perſeuerantes, noſtris perſuaſionibus huiuſmodi annuere nullatenus voluerunt, & immemores, quod ſancta Romana Eccleſia eos ſemper dilexit vt filios, ac multis priuilegijs & gratijs inſigniuit, cœptum per eos bellum contra Ferrariam, immo contra nos & præfatam Eccleſiam, cuius nomen in omni prouincia,in qua Apoſtolicæ prædicationis ſonus exiuit, celeberrimum habetur, adeo vt etiam Barbaris gentibus ſit terrori, proſequi non ceſſarunt, nec ceſſant. Nos igitur præmiſſis omnibus debita meditatione penſatis,non valentes vlterius eorumdẽ Ducis,Conſilij & Communis Venetiarum auſus huiuſmodi, & tam manifeſtum Eccleſiæ præfatæ, ac totius Italiæ præiudicium ſub diſſimulatione tranſire, ac inhærentes veſtigijs felicis recordationis Clementis Papæ Quinti prędeceſſoris noſtri, qui contra eoſdem Venetos, pro eo quia præfatam Romanã Eccleſiã poſſeſſione ciuitatis prædictæ Ferrarienſis ſpoliauerant,& ciuitatem ipſam occupauerant,atque occupabãt,excommunicationis,interdicti & anathematis ac æternæ maledictionis,necnon priuationis & inhabilitationis Eccleſiaſticas ſententias,cenſuras,& pœnas apud Auinionem in Cœna Domini promulgauit, & brachiũ ſæculare inuocauit,eorum bona omnia capientibus in prædam conceſſit, ac voluit eos fieri ſeruos capien-

pientium eoſdem, prout in eiuſdem prædeceſſoris litteris plenius continetur, licet abſque alia monitione & vlteriori dilatione iuſte poſſimus animaduertere in eoſdem Venetos, qui Italicam pacem inuiolare, & Ferrariam noſtram inuadere, contra priores & in Cœna Domini publicatas alias noſtras litteras prædictas præſumpſerunt: & repetitis litteris noſtris moniti & requiſiti vt deſiſtant, id facere aperte denegarunt, & denegant, bellumq. ipſum prout ex decreto ac ſtatuto proſequendum eſſe ſcripſerunt, proſequuntur: Nihilominus volentes de ſolitæ Sedis Apoſtolicæ benignitatis affectu adhuc experiri, ſi aliqua in eis ſcintilla deuotionis & obedientiæ remanſerit, & eos vt oues errantes ad ouile humilitatis humeris reportare, ac ſummi Dei exemplo in benigniorem partem inclinare, habita ſuper his cum præfatis fratribus noſtris deliberatione matura, de illorum conſilio præfatos Ioannem Mocenigo Ducem, & tam Rogatorum, quam generalis nuncupati Conſilij Conſiliarios, ac Commune Venetiarum vniuerſaliter, & ſingulariter ſingulos eorumdem Conſiliorum & Communis ciues, ac qui exercitus eorum contra ciuitatem præfatam Ferrarienſem, immo contra nos & præfatam Eccleſiam prouiditiores exiſtũt, & quorum nomina & cognomina ac deſignationes opportunas pro expreſſis habemus, ciues Venetiarum, necnon qui eiuſdem exercitus ductor & Capitaneus fuit & eſt, Robertum de ſancto Seuerino, omneſq. & ſingulos qui in locis ditionis dicti Herculis Ducis aliquod gerunt officium, ſeu immorantur nomine eorumdem Venetorum, & quoſcumque alios qui eiſdem Duci, Conſiliarijs & Communi ad huiuſmodi belli proſecutionem præſtant quomodolibet auxilium, conſiliũ, vel fauorem directe vel indirecte, publice vel occulte, eorumq. complices & adhærentes exiſtunt, cuiuſcumque ſtatus, gradus, ordinis & præeminentiæ ſint, ac quacumque dignitate & auctoritate præfulgeant, præfata auctoritate hortamur in Domino, requirimus, & monemus, ac ipſis & cuilibet eorum per hæc Apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus infra quindecim dies poſt affixionem præſentium in valuis baſilicæ Principis Apoſtolorum de Vrbe immediate ſequentes; quorum quinque pro primo, quinque pro ſecundo, & reliquos quinque pro vltimo & peremptorio termino canonica monitione præmiſſa eis & cuilibet eorum aſſignamus, Dux, Conſiliarij, Commune, Prouiditores, Capitaneus, & alij qui pro eis in dictis locis immorantur, à belli huiuſmodi vlteriore proſecutione, & omni hoſtili incurſu in locis ditionis dicti Herculis deſiſtant, occupata per eos dicti Ducis Caſtra, Terras & loca quæcumque cum ſuis iuribus & pertinentijs, & quæcumque alia bona & iura quæ dictum Herculem Ducem, & loca ſuæ ditionis contingere quomodolibet dignoſcuntur, præfato Herculi Duci plene & integre reſtituant, ac reuocatis exinde & excluſis eorum gentibus & armigeris, ac cunctis per quos infeſtantur & detinentur, ea omnia dimittant, & dimitti faciant vacua, libera, & penitus expedita, ita vt Hercules Dux præfatus quocumque eorumdem Venetorum impedimento ſublato, Comitatum, diſtrictum, caſtra, & loca ipſa poſſidere valeat libere, pacifice, & quiete, prout

face-

facere ſolitus erat ante propugnaculorum erectionem prædictam, nullam ſuper illis vel eorum aliquo, præfato Herculi Duci moleſtiam ſeu violentiam illaturi deinceps, conſultores vero, auxiliatores, adhærentes, complices, & ſequaces à præſtatione auxilij, conſilij, vel fauoris huiuſmodi omnino ceſſent. Et ſi Dux, Conſiliarij, Commune, Prouiditores, Capitaneus, immorantes, conſultores, fautores, complices, ſequaces, & adhærentes exhortationi, requiſitioni, monitioni, & mandato noſtris huiuſmodi infra dictos quindecim dies non paruerint cùm effectu, in eoſdem Ioannem Mocenigo Ducem, Rogatorum, & generalis Conſilij Conſiliarios, ac alias ſingulares perſonas Communis præfati Venetiarum, necnon Prouiditores, Capitaneū, immorantes, fautores, conſultores, adhærentes, complices, & ſequaces, ac quemlibet eorum, qui ſic non paruerint, aut vt non pareatur, ſeu pareri differatur, conſuluerint, ſuaſerint, fecerint, dixerint, vel procurauerint, ſeu alias qualitercumque in hoc culpabiles fuerint, directe, vel indirecte, tacite vel expreſſe, ex nūc prout ex tunc de eorumdē Fratrum conſilio maioris excommunicationis ſententiā promulgamus, & eos illam incurrere volumus eo ipſo, à qua præterquam in mortis articulo conſtituti, ab alio quam Romano Pontifice etiam prætextu cuiuſlibet facultatis cuicumque pro tempore deſuper cōceſſæ, nequeant abſolutionis beneficium obtinere: Ita vt ſi quem eorum tamquam in tali articulo conſtitutum abſolui contingat, qui poſtmodum conualuerit, in eamdem excommunicationis ſententiam reincidat eo ipſo, niſi poſt conualeſcentiam monitioni & mandato noſtris prædictis paruerit cum effectu. Et ſi moniti & excommunicati præfati dictam excommunicationis ſententiam per alios tres dies dictos quindecim dies immediate ſequentes animo, quod abſit, ſuſtinuerint indurato, ſententiam ipſam aggrauamus, & ex nunc prout ex tunc Venetiarum, Paduanam, Veronenſem, Vicentinam, Brixienſem, Teruiſinenſem, Pergamenſem, reliquasve à Venetis præfatis tenta & poſſeſſa, Ciuitates, Terras, Caſtra & loca quæcumque citra & vltra mare, ac in maritimis inſulis conſiſtentia, & generaliter loca quæcumque etiam ab eiſdem Venetis non poſſeſſa, ad quæ aliquē eorumdem excommunicatorum declinare contigerit, quamdiu in illis permanſerit, & triduo poſt receſſum eiuſdem, ac quæ in illis ſunt Eccleſias & monaſteria ac religioſa & pia loca quæcumque de eorumdem Fratrum conſilio præfata auctoritate Eccleſiaſtico ſubijcimus interdicto, ita vt illo durante in illis etiam prætextu cuiuſuis etiam Apoſtolici indulti perſonis, ordinibus, vel locis conceſſi, præterquam in caſibus à iure permiſſis, & etiam in illis alias quàm clauſis ianuis, ac excommunicatis & interdictis excluſis, nequeant Miſſæ & alia diuina officia celebrari. Si vero moniti, excommunicati, & interdicti præfati per alios tres dies dictos vltimos tres dies immediate ſequentes ad cor reuerti, occupata reſtituere, & à bello deſiſtere, ac noſtris monitioni & mandatis prædictis obtemperare diſtulerint, & in ſua voluerint cordis duritia & peruerſa obſtinatione permanere, eos & quemlibet eorum reaggrauationis, anathematizationis, & æternæ maledictionis, ac perpetuæ damnationis cum Dathan & Abiron,

quos viuos terra abſorbuit, irretitos mucrone ligamus, ac ligatos & irretitos eſſe decernimus ipſo facto. Eoſdemq. Io. Mocenigo Ducem, Conſiliarios Rogatorum & generalis Conſilij, ac alias ſingulares perſonas Communis Venetiarum, Prouiditores, Capitaneum, immorantes fautores, adhærentes, complices, & ſequaces, reliquosve monitos prædictos, excommunicatos, aggrauatos, interdictos, reaggrauatos, anathematizatos, & maledictos vt præfertur in eorum proteruia perſeuerantes, reos criminis læſæ maieſtatis dicta auctoritate decernimus, ac Io. Mocenigo Ducatu Venetiarum, & ipſum, necnon Conſiliarios, Prouiditores, Capitaneum, & alios monitos, dignitatibus & honoribus in quibus conſtituti exiſtunt, & tam ipſos in ſpecie, quàm præfatos Commune Venetiarum, priuilegijs, conceſſionibus, gratijs & indultis, necnon bonis omnibus quæ in feudum, vel emphiteoſim ſeu aliàs à Romana vel alijs Eccleſijs, monaſterijs & locis Eccleſiaſticis obtinent, ita vt illi ad quos pertinent, de eis vtpote ad ipſos libere reuerſis poſſint pro ſua voluntate diſponere, necnon Commune præfatum iure ſi quod eis competit in Paduana, Veronenſi, Vicentina, Brixienſi, Taruiſina, Pergamenſi, ac alijs Ciuitatibus, Terris, & locis eorum ditioni obtemperantibus, ac alijs eorum bonis dicta auctoritate priuamus, ita vt nihil ex illis tranſmittatur ad poſteros, & ipſos ſic priuatos reſpectiue ad illa & alia quæcumque dignitates, adminiſtrationes, & officia ſæcularia in poſterum obtinenda inhabilitamus, eorumdemq. monitorum ſubditos, vaſſallos, & feudatarios, ac præſertim Paduan. Veronen. Vicentin. Brixien. Taruiſinen. Pergamen. aliarumq. Ciuitatum, Terrarum, & locorum huiuſmodi ciues, incolas, & habitatores, ac fortalitiorum, & arcium in eis conſiſtentium, Caſtellanos, & Cuſtodes, à quorumuis fidelitatis iuramentorum per eos dictis monitis non parentibus præſtitorum obſeruatione, iure vaſſallatico, & ſubiectione abſoluimus, & penitus liberamus: & vt alij eorum exemplo perterriti ſimilia non attemptent, volumus & de ſimili conſilio dicta auctoritate decernimus, quòd Ioan. Mocenigo Dux, & alij ſic moniti, excommunicati, interdicti, iteratis vicibus aggrauati, anathematizati, maledicti, & priuati, ſi in ſuo peſſimo propoſito turbandi quietem Italicam, & occupandi ciuitatem prædictam Ferrarienſem perſeuerauerint, ex tunc infames exiſtant, & ad teſtimonium non admittantur, teſtamenta & codicillos condere, & ad alicuius ſucceſſionem ex teſtamento vel inteſtato peruenire non poſſint. Etſi iuriſdictionem habeant, cauſæ ad eorum examen non deducantur, nec valeant eorum ſententiæ vel proceſſus, nullus pro eis, nec ipſi pro alijs in quacumque cauſa procurare poſſint, & ſi qui eorum Notarij exiſtant, inſtrumenta per eos conficere non valeant, ſed cum auctore damnato damnentur. Eorum debitores ab his quæ eis debent liberati exiſtant. Nulli eis, ſed bene ipſi alijs ſuper quocumque negotio de iure reſpondere teneantur: filij quoque & nepotes, alijq. deſcendentes eorumdem vſque ad quartam generationē Eccleſijs, monaſterijs, Canonicatibus, dignitatibus, & alijs beneficijs & officijs Eccleſiaſticis quæ eos tunc obtinere contigerit, ſine ſpe reſtitutionis eo ipſo ſint priuati. Et ipſis ac

ſis ac alijs natis tunc, & qui poſtmodum naſcentur vſque in generationem prædictam ad illa, quibus ſic priuati forent, & alia Eccleſias, monaſteria, dignitates, adminiſtrationes & officia, aliaq. beneficia Eccleſiaſtica, & ad quoſcumque ordines & honores Eccleſiaſticos vel mundanos ſit penitus recluſus aditus & aſcenſus. Et cum ſalubre exiſtat, ac publicæ vtilitati non parum expedire noſcatur, eoſdem ſic tot cenſuris & pœnis ligatos à Chriſti fidelium cœtu, tamquam membra putrida, ne eorum verſutijs alios ad eorum perniciem deducant, ſegregare, vniuerſas & ſingulas Paduan. Veronen. Vicentin. Brixien. Taruiſin. Pergamen. & aliarum Ciuitatum, Terrarum & locorum ditioni eorumdem Venetorum obtemperantes Communitates, vniuerſitates, & quas in eis tempore quo præfati Veneti priuationis iuris eorum in illis pœnam prædictam incurrent habitare contigerit ſingulares perſonas, & generaliter quoſcumque vaſſallos eorumdem ſic monitorum dicta auctoritate de ſimili conſilio requirimus & monemus, ac eis & eorum cuilibet mandamus, vt infra ſex dies, quorum duos pro prímo, duos pro ſecundo, & reliquos duos pro vltimo & peremptorio termino eis & cuilibet eorum canonica monitione præmiſſa aſſignamus, ab eorumdem Venetorum & exiſtentium tunc in Ciuitatibus, Terris & locis prædictis pro eiſdem Poteſtatum, Capitaneorum, Prouiditorum & quorumlibet aliorum officialium obedientia penitus & omnino quantum in eis eſt ſe ſubtrahant, & illos in eorum ſuperiores nullatenus recognoſcant, nec illorum mandatis obtemperent quoquomodo. Et ſi qui eorumdem ſubditorum & vaſſallorum in his fuerint negligentes, vel remiſſi, ſeu alias quomodolibet culpabiles, in eos & quemlibet eorum omnes & ſingulas prolatas per præſentes in eoſdem Ducem Venetiarum & alios monitos præfatos excommunicationis, aggrauationis, interdicti, anathematis, maledictionis, priuationis, & inhabilitationis ſententias, cenſuras & pœnas pari modo ex nunc prout ex tunc proferimus & promulgamus in his ſcriptis. Monemus præterea & requirimus auctoritate prædicta omnes & ſingulos forenſes Italicæ, Gallicæ, Theutonicæ, Hiſpanicæ, Anglicæ, Scoticę, Dalmaticæ, & cuiuſlibet alterius nationis, quos tunc Venetijs aut in Ciuitatibus, Terris & locis, in quibus Veneti præfati de iure vel de facto ſuperioritatem obtinent, mercaturæ ſeu quauis alia cauſa eſſe contigerit, & mandamus eiſdem, vt poſtquam Veneti præfati interdicti ſententiam incurrerint memoratam, quamprimum poterunt de Venetiarum & alijs locis in quibus Veneti ſuperioritatem obtinent, vt præfertur, ipſiq. tunc degerent, cum eorum mercibus & rebus omnibus recedant, & ad illa redire, aut in eis conuerſari durante interdicto prædicto nullatenus præſumant. Alioquin illos ex eis qui monitioni & mandato huiuſmodi noſtris obtemperare diſtulerint, ſimiles prorſus excommunicationis, aggrauationis, reaggrauationis, interdicti, priuationis & inhabilitationis, ac bonorum confiſcationis ſententias incurrere volumus eo ipſo, à quibus pari modo ab alio quam Romano Pontifice niſi in mortis articulo nullus valeat abſolutionis beneficium promereri. Rurſus tamen

ipſos qui ſic habitant Venetijs, & in alijs ciuitatibus prædictis, euitent ac faciant quantum in eis eſt euitari, nec cum eiſdem Venetis aut ſubditis eorum, ſeu ipſorum aliquo emendo, vendendo, permutando, mercando, ſeu alias quomodolibet contrahendo, commercium habere, aut cum eiſdem per terram, vel per mare conuerſari, & in eorum nauibus, triremibus & alijs nauigijs, ſeu in quibus aliquis eorum, vel ipſorum mercantiæ, res & bona veherentur, ſe aut eorum res, merces, & bona vehi permittere, granum, vinum & alia victualia, pannos, merces, & res alias ad eos deferre, vel delata per eos receptare, ſiue ad illa vehendum nauigia & operas eorum præſtare quoquomodo præſumant ſub ſimilibus cenſuris & pœnis: Et etiam nullitatis contractuũ quos inirent, ac perditionis mercium, victualium & bonorum delatorum, quæ capientium illa fiant & applicentur eiſdem, ſimiliter eo ipſo incurrendis in pœnam. Inſuper Venetorum, aliorumq. monitorum non parentium prædictorum, Venetiarum, ac omnium & ſingularum Cathedralium etiam Patriarchalium, Metropolitanarum & aliarum inferiorum Eccleſiarum & Monaſteriorum, Prioratuum, domorum & locorum religioſorum & piorum quorumlibet Abbatibus, Prioribus, Canonicis, Monachis etiam Congregationis ſanctæ Iuſtinæ Paduan. Lateranen. & ſancti Saluatoris, necnon ſancti Georgij in Alega nuncupatarũ, ac vniuerſis & ſingulis Ordinibus Fratrũ Prædicatorum, Minorum, Eremitarum ſancti Auguſtini, Carmelitarum, & Seruorum ſanctæ Mariæ tam Conuentualium, quàm de Obſeruantia nuncupatorum, aliorumq. quorumcumque Ordinum & Religionum Prioribus, Miniſtris, Cuſtodibus, Guardianis, & alijs Clericis ſæcularibus & regularibus quibuſcumque nominibus cenſeantur in Venetiarum, Paduan. Veronen. Vicentin. Brixien. Teruiſin. Bergomen. & alijs Ciuitatibus, Terris & locis prædictis, in quibus Veneti ſuperioritatem quamlibet exercent morantibus, diſtricte præcipiendo mandamus, vt infra quinque dies poſt dictos primos quindecim dies immediate ſequentes exeant de Ciuitatibus, Terris & locis ipſis in quibus degunt, ad loca ipſa minime reuerſuri, donec ibi Veneti noſtris monitionibus & mandatis obtemperauerint, & meruerint interdicti præfati relaxationem obtinere. Et ſi quis de prædictis contrafecerit, ſi Epiſcopi & ſuperiores interdicti, ingreſſus Eccleſiæ; ſi vero alij ab eiſdem fuerint, excommunicationis ſententiam incurrant ipſo facto, à qua non poſſint abſolui ab alio quàm à Romano Pontifice niſi in mortis articulo conſtituti. Et præter huiuſmodi interdictum, & excommunicationis ſententiam Epiſcopi & ſuperiores, ac monaſteriorum Abbates, Commendatarij & alij adminiſtratores regimine & adminiſtratione Eccleſiarum & monaſteriorum eorumdem, reliqui vero ab eis omnium & ſingulorum beneficiorum, dignitatum, perſonatuum, adminiſtrationum, & officiorum, Canonicatuum & præbendarum, aliorumq. beneficiorum Eccleſiaſticorum, quæ tunc obtinebunt, & graduũ ad quos promoti forent, priuationis pœnam ſine vlla ſpe reſtitutionis ad ea, incurrant ſimiliter eo ipſo: De quibus poſſit & debeat per Sedem Apoſtolicam, & ab illa facultatem haben-

tes

tes Apoſtolica auctoritate dumtaxat abſque alia declaratione incurſus pœnæ huiuſmodi illico libere prouideri. Concedimus tamen quod in Cathedralibus,& alijs Collegiatis & non Collegiatis Eccleſijs, ac domibus Prædicatorum & Minorum,aliorumq. religioſorum & ſæcularium duo, tres, quatuor, quinque vel ſex ſecundũ magnitudinem & paruitatem Eccleſiarum vel domorum,conuerſi & illiterati, vel Clerici in minoribus Ordinibus conſtituti, & in Eccleſijs Parochialibus pro miniſtrandis Baptiſmatis paruulorum, pœnitentia morientium & alijs Eccleſiaſticis Sacramentis quæ miniſtrantur tempore interdicti,earum Rectores ſeu aliàs curæ animarum Præpoſiti ibidem licite valeant remanere. Eccleſijs autem & monaſterijs, domibus & locis Eccleſiaſticis, in quibus interdicto huiuſmodi durante Miſſæ & diuina officia fuerint celebrata contra interdictum huiuſmodi, & quorum perſonæ contra mandatum noſtrum in illis remanere præſumpſerint,omnes gratias, omnia priuilegia & indulta adimimus; ita vt eis in poſterum nullatenus ſuffragentur. Ad reprimendum præterea eorumdem Venetorum ad bellum tam pernicioſum conatus, vniuerſis & ſingulis Ducibus, Marchionibus, Communitatibus, Baronibus,Domicellis, feudatarijs, Vicarijs & vaſſallis,ac alijs quibuſcumque in temporalibus prædictæ Romanæ Eccleſiæ mediate vel immediate quomodolibet ſubiectis & non ſubiectis, diſtricte præcipimus & mandamus, ne ad ſtipendia eorumdem Ducis,Conſilij & Communis Venetiarũ, aut eis fauentium in præmiſſis militare, aut eorum ſtipendia capere, ſeu ad ſtipendia huiuſmodi vel aliàs cum eis ſe vel ſuos armigeros ac ſequaces locare, eisq. aliquod auxilium, conſilium vel fauorem quomodocumque præſtare audeant. Quinimmo Robertus de ſancto Seuerino, & ſi qui alij cum eiſdem ad præſens militant,non obſtante quacumque obligationis formula, qua obligati forent eiſdem, quæ quatenus contra Romanam Eccleſiam militare promiſiſſent,non aſtringit eoſdem,& nullius eſt roboris vel momenti,infra quindecim dies à publicatione præſentium computandos, ab ipſis Duce, Conſilio & Communi Venetiarum, eorumq. obſequijs & ſtipendio omnino recedant: & in omnes & ſingulos ex eis qui contra mandata huiuſmodi facere, vel venire tentauerint quoquo modo per ſe vel alios,directe vel indirecte,ſimilis excommunicationis, anathematis, maledictionis, & priuationis ac inhabilitationis, necnon in terras, dominia, & loca eorum, ſi quæ tunc eos habere & obtinere contigerit, interdicti,& in eos eorumq. deſcendentes priuationis dignitatum,dominiorum,feudorum,& bonorum,ac priuilegiorum,gratiarum & beneficiorum Eccleſiaſticorum,ac inhabilitationis dominiorum, & bonorum confiſcationis,ſententias,cenſuras & pœnas prædictas ex nunc prout ex tunc promulgamus, eosq. illas incurrere volumus eo ipſo: quæ ſimiliter per alium quàm Romanum Pontificem præterquam in mortis articulo,vt de alijs ſuperius eſt expreſſum,nequeant ſubmoueri. Inhibemus etiam quibuſcumque temporale dominium obtinentibus etiã Regali, Ducali, Principatus, Marchionatus, Comitatus,& Baroniæ,vel alia dignitate fulgentibus ſub ſimilibus cenſuris & pœnis per eos ſi contrafecerint eo ipſo incurren-

currendis, ne cum eiſdem Duce, Conſilio, & Communi Venetiarum directe vel indirecte ad prædicti Ferrarienſis proſecutionem, aut motionem alterius belli in præiudicium prędictæ Romanæ Eccleſiæ tendentis ligam, confederationem ſeu colligationem, vel intelligentiam ineant, aut hactenus forſan initas, factas & concluſas, quas quatenus ad præiudicium præfatæ Eccleſiæ tendunt, etiam ſi pœnarum adiectione & iuramento ſint vallatæ, illarum tenorē ac ſi inſereretur pro expreſſo habentes, non tenere, & nemini quo minus eiſdem Venetis fauendo ſub colore earum cenſuras & pœnas prædictas incurrant, excuſationem præſtare poſſe declaramus, obſeruent quoquo modo. Ceterum ſi excommunicati, interdicti, anathematizati, maledicti, priuati & inhabilitati prædicti, poſtquam priuationis & inhabilitationis pœnas prædictas incurrerint, obſtinata animi duritie noſtris monitioni & mandato prædictis vlterius diſtulerint obtemperare, ex nunc prout ex tunc omnes Reges, Duces, Principes, Marchiones, Barones, Communitates, Vniuerſitates, & quoſcumque alios Terrarum dominos, ac gentium, armorum Capitaneos ad quorumcumque fidelium ſtipendia militantes requirimus per præſentes, eisq. & cuilibet eorum in virtute ſanctæ obedientiæ præcipimus & mandamus, quatenus contra eoſdem Venetos, ac in ſua obſtinatione perſeuerantes, pro honore præfatæ Sedis armis inſurgant, eosq. perſequi & debellare procurent, & ne noſtram ciuitatem Ferrarienſem ac loca quæcumque dominij dicti Ducis Ferrarienſis occupent ſe eis opponant, & in ipſorum Venetorum pœnam, & pro eorum plectenda rebellione huiuſmodi quoſcumque Venetos in eorum Ciuitatibus, Terris, locis & dominijs degentes, & Ciuitatum, Terrarum ac locorum, quorū Communitates, Vniuerſitates & incolæ præfatos Venetos in eorum dominos recognoſcere, & eis vt eorum dominis obtemperare præſumpſerint, poſtquam ipſi Veneti priuationis iuris eorum in illis pœnā incurriſſent, capiant, & captiuos teneant, eorumq. mercantias, pecunias, nauigia, credita, res & bona omnia in proprios vſus conuertant. Nos enim ipſis arma ſumentibus, & aliquos eorumdem Venetorum & ſubditorum ſuorum tunc eorum ditioni obtemperantium, eorumve res & bona in huiuſmodi euentum capientibus vniuerſa, pecunias, iocalia, mercantias, nauigia, animalia, res & bona mobilia & immobilia, ciuitates quoque, caſtra & loca eorumdem Venetorum quæ ſic ceperint vbique locorum etiam extra loca Territorij eorumdem Venetorum, eis in prædam concedimus, & volumus illa ad eoſdem capientes pleno iure pertinere; & perſonas ex Venetijs, aut alijs Ciuitatibus, Terris & locis quorum Communia & vniuerſitates ab eorum obedientia, prout eis mandatur per præſentes, ſe non ſubtraxerint originem trahentes, ſeu in illis domicilium habentes, quas vbique locorum capi contigerit, ſeruos fieri capientium. Concedimus quoque eiſdem qui ſic contra eoſdem Venetos pro defenſione ciuitatis prædictæ Ferrarienſis, immo Romanæ Eccleſiæ, ab ipſorum Venetorum bello & oppugnatione huiuſmodi ſe oppoſuerint, & ad defenſionem eiuſdem ciuitatis quomodolibet præſtiterint auxilium, conſilium, vel fauorem, plenariam

omnium ſuorum peccatorum indulgentiam & remiſſionem. Et ſi qui Reges, Duces, Principes, Marchiones, Comites, Barones, Communitates, Vniuerſitates, Collegia tam in Italia, quàm extra Italiam conſtituta, & quæuis aliæ etiam particulares perſonæ per ſe vel alium ſeu alios, publice vel occulte, directe vel indirecte, quouis quæſito colore eiſdem Venetis excommunicatis, anathematizatis, maledictis, priuatis, & inhabilitatis, ad prædicti vel alterius belli contra Romanam Eccleſiam proſecutionem arma, pecunias, aut commeatum miniſtrare, ſeu auxilium, conſilium vel fauorem quouis modo præbere præſumpſerint, aut cum commode poſſent, à ſpolio, deprædatione, & captura eorumdem Venetorum & ſubditorum ſuorum abſtinerent, quicumque fuerint etiam quacumque excelſa præditi dignitate, maledicti & excommunicati exiſtant; & diuino percuſſi anathemate, nec de ſalute animæ ſperent, niſi ante finem vitæ pœnitentiam agentes Apoſtolica fuerint auctoritate abſoluti. Vniuerſitates vero ſciant ſibi diuinis penitus interdictum: & niſi ſe correxerint, diuinam expectent vltionem: Et nihilominus earum ſingulares perſonæ paribus excommunicationis ſententia & alijs pœnis, quibus alij excommunicati prædicti, exinde innodentur. Et vt præmiſſa omnibus innoteſcant, vniuerſis & ſingulis Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Patriarchalium, Metropolitanarum, & aliarum Cathedralium, & Collegiatarum Eccleſiarum Prælatis, Capitulis, & perſonis alijs Eccleſiaſticis, & quorumuis Ordinum etiam Mendicantium religioſis, exemptis & non exemptis per vniuerſum orbem, & præſertim in Italia conſtitutis mandamus, quatenus ipſi & quilibet eorumdem ſub ſimilibus cenſuris & pœnis per eos & ſingulares perſonas eorumdẽ Capitulorum, ſi infra tres dies, quorum vnum pro primo, & alium pro ſecundo, & reliquum pro tertio & peremptorio termino Canonica monitione præmiſſa aſſignamus, non paruerint, eo ipſo incurrendis, eoſdem Ducem, Conſiliarios, Commune Venetorum, & ſingulares perſonas eiuſdem Communis, Prouiditores, Capitaneum, conſultores, fautores, adhærentes, complices & ſequaces eorum, ac alios monitos præfatos decurſis eis aſſignatis terminis prædictis, ſi non paruerint, in eorũ Eccleſijs Dominicis & alijs feſtiuis diebus, dum maior inibi populi multitudo conuenerit ad diuina, cum Crucis vexillo pulſatis campanis, & accenſis candelis, ac demum extinctis, & in terram proiectis & conculcatis, & cum trina lapidum proiectione, alijsq. in talibus ſeruari ſolitis cæremonijs excommunicatos publice denuntient, ac faciant & mandent ab alijs nuntiari, & ab omnibus arctius euitari, necnon omnibus alijs Chriſti fidelibus vt eos euitent, & cuncta eis neceſſaria denegent miniſtrare, donec compuncti corde, ſpiritum aſſumentes conſilij ſanioris, noſtris monitionibus & mandatis prædictis obtemperauerint, & meruerint à cenſuris & pœnis prædictis abſolutionis & interdicti ac reſtitutionis beneficium, & aliàs integram reconciliationis eorum gratiam à nobis & Sede præfata obtinere. Excommunicamus quoque & anathematizamus omnes cuiuſcumque ſtatus, conditionisve fuerint, qui quominus præſentes litteræ noſtræ, vel earum tranſumpta, copiæ, ſeu

exem-

exemplaria in ſuis, aut alienis Dominijs legi, affigi, aut publicari, ac ad omnium notitiam deduci poſſint, fecerint vel procurauerint quoquo modo. Eccleſijs quoque, Monaſterijs, Conuentibus, & alijs quibuſuis ſacris locis in quibus denegatum fuerit per illarum Prælatos & perſonas litteras ipſas publicari, omnia priuilegia, omnia indulta, omnes gratias quibus ab Apoſtolica Sede decorantur, adimimus, volentes illa pro non conceſſis haberi. Poſtremo quia difficile foret præſentes litteras ad ſingula loca deferri in quibus neceſſarium foret, volumus & Apoſtolica auctoritate decernimus, quod earum tranſumpto manu Notarij publici confecto, & ſigillo alicuius Prælati Eccleſiaſtici munito vbique ſtetur, prout originalibus litteris ſtaretur, ſi eſſent exhibitæ vel oſtenſæ. Et quia dolus & fraus nemini debent patrocinari, nullus vano decipiatur errore, vt intra tempus ſui regiminis prædictas cenſuras & pœnas vel aliquas earum ſuſtineant, quaſi poſt illud non ſit ad ſatisfactionis debitum compellendus: nam & ipſum qui ſatisfacere, & in aliquo præmiſſorum mandatis noſtris obtemperare noluerit, & ſucceſſorem eius, niſi paruerit, decernimus eiſdem pœnis incluſum, ac in omnibus & per omnia obligatum. Et cum ipſæ præſentes litteræ Venetijs propter eorumdem Venetorum potentiã nequeant tuto publicari, ne Veneti & alij quos litteræ ipſæ contingunt, quibuſve aliquid mandatur vel prohibetur per eaſdem, valeant de præmiſſis ignorantiam allegare, & prætextu ignorantiæ huiuſmodi ſi non paruerint, velamen excuſationis aſſumant: volumus litteras ipſas in valuis baſilicæ Principis Apoſtolorum de Vrbe affigi, & per huiuſmodi affixionem publicari: decernentes quod earumdem litterarum publicatio ſic facta perinde eoſdem monitos, & omnes quos litteræ ipſæ contingunt, arctet, ac ſi litteræ ipſæ die affixionis & publicationis huiuſmodi eis perſonaliter lectæ & inſinuatæ forent: cum non ſit veriſimilis coniectura, quod ea quæ tam patenter fiunt, debeant apud eos incognita remanere. Non obſtantibus conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis &c. & contrarijs quibuſcumque, ſeu ſi monitis præfatis vel quibuſuis alijs communiter vel diuiſim à Sede Apoſtolica indultum exiſtat, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint per litteras Apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi mentionem. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ hortationis, requiſitionis, monitionis, præcepti, mandati, aſſignationis, promulgationis, aggrauationis, ſubiectionis, ligationis, conſtitutionis, priuationis, inhabilitationis, abſolutionis, liberationis, prolationis, conceſſionis, ademptionis, inhibitionis, expreſſe habitionis, declarationis, maledictionis, excommunicationis, anathematizationis, interdicti, innodationis, voluntatis & decreti infringere &c. Si quis autem &c.

Datum Romæ apud ſanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ M. C C C C. L XXXIII. decimo Kalendas Iunij, Pontificatus noſtri anno duodecimo.

D. Galletus.

Collat. B. de Spello.

SIXTI PAPAE IIII.

Declaratio contra Venetos, qui ab eiuſdem monitorio appellauerant ad futurum Concilium.

SIXTVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM DEI
Ad futuram rei memoriam.

QVI monitis acquieſcere nolunt, & mandatis Apoſtolicis obedire, nec ad obediendum minis etiam inducuntur, Canonum ſeueritatis in ſe debent experiri rigorem, ne ſi vniuerſis vniuerſa licerent, paruipenderetur in ſingulis iuriſdictio ſingulorum: & qui nos ſupra Principes ſedere voluit, & de Principibus iudicare, ſpe ſua fruſtretur in nobis, videaturq. Petri nauicula ſine remige nauigare. Sane cùm ſuperiori anno Veneti noſtrum Ferrarienſe Territorium hoſtiliter inuaſiſſent, & à nobis vt deſiſterent moniti, & inſtantiſſime ſæpius requiſiti, ſe id non belli gerendi, ſed pacis habendæ cauſa, & pro iurium ſuorum conſeruatione agere affirmarent; ac bellum continue acrius proſequerentur, & adeo vltra proceſſiſſent, vt de Ferrarienſis ciuitatis occupatione in breui dubitaretur: ne tam longa mora noſtra, qui in illorum verbis confidebamus, Romanæ Eccleſiæ damnoſa foret, ipſiq. eorum voti compotes fierent, Ferrarienſi ciuitati prædictæ, ne occuparetur ab eis, occurrere etiam cum gentibus noſtris armigeris, & aliàs prout fas & poſſibile fuit ac tenebamur curauimus: & vniuerſali in Italia pace inter aliquos illius Potentatus per nos compoſita, eiſdem Venetis vt à bello prædicto Ferrarienſi deſiſterent, & pacem ipſam, quam nos vt inæſtimabile bonum Fidei catholicæ ardenti deſiderio ad effectum deducere curaueramus, amplecterentur conditionibus eorum & ſtatui & potentatui conuenientibus, repetitis Nuntijs & litteris perſuadere, & eos ſaluberrimis paternis monitis ab eorum belli propoſito ad tramitem rectitudinis reuocare ardentius non ceſſauimus. Cumq. expectatis pluribus menſibus, noſtris perſuaſionibus obtemperare nullatenus velle, & bellum ipſum Ferrarienſe contra nos & Romanam Eccleſiã omnino proſequi decreuiſſe reſponderent; ne quid omitteremus de ijs quæ noſtro incumbunt officio, eoſdem Venetos quos ob inuaſum Ferrarienſe Territoriũ, prolatas in id facientes nominatim in Cœna Domini per nos & prædeceſſores noſtros Romanos Pontifices Eccleſiaſticas cenſuras & pœnas incurriſſe notorie conſtabat, vt iure optimo facere potuiſſemus, cenſuras ipſas incurriſſe minime declarauimus, ſed vt mitiùs ageremus cum eiſdem, noſtris patentibus litteris eos vt à bello prædicto tam iniuſto deſiſterent, & occupata reſtituerent, denuo monuimus & requiſiuimus, Eccleſiaſticas quas facti qualitas exigebat ſentẽtias, cenſuras & pœnas proferentes in eos, ſi noſtris, vt debebant, tam ſanctis tamq. iuſtis non obtemperarent mandatis. Ipſi vero quanto mitius proceſſimus contra eos,

tanto magis excedere non formidarunt. Nam non ſolum monitionibus & mandatis prædictis obtemperare, aut præfixi eis ad id termini prorogationem petere, & de parendo ſpem dare non curarunt, immo ſpiritu rebellionis aſſumpto, accerſitis in eorum Ducali palatio nonnullis Prælatis Eccleſiaſticis tunc Venetijs commorantibus, coram eis vt honeſtis perſonis, à monitionibus & mandatis huiuſmodi noſtris ad tribunal omnipotentis Dei, & ad id quod de proximo celebrari debere temere affirmare non erubuerunt futurum generale Concilium appellare, & vt appellatio ipſa per eoſdem Prælatos reciperetur, laudaretur & admitteretur, ac tandem ad noſtram deduceretur notitiam procurare, & Chriſtifidelibus Clero & populo cuiuſlibet Ciuitatum, Terrarum & locorum eorum ditioni obtemperantium, quòd prætextu appellationis huiuſmodi monitionibus & mandatis noſtris obtemperare non tenerentur, nihilq. cõtra eos huiuſmodi prætenſa eorum appellatione pendente poſſe aut debere innouari perſuadere, & eorum animas huiuſmodi falſis perſuaſionibus illaqueare non formidarunt in huius ſanctæ Sedis Apoſtolicæ auctoritatis contemptum, pernicioſum exemplum, & ſcandalum plurimorum. A quibus omnibus Veneti prædicti profecto vt credimus abſtinuiſſent, ſi conſideraſſent attente ea quæ apud nos in beato Petro à Domino nobis conceſſa ligandi atque ſoluendi iuxta meritorum exigentiam plenitudo reſidet poteſtatis, qua non extollimur ad ſuperbiam, ſed ad prouidentiam excitamur: & illius exemplo qui omnes ſaluat, & neminem vult perire, libentius vtimur ad ſoluendum, quàm ligandum: & voluiſſent diligentius intueri qua ſacta noſtra proſequi perfectione velimus, quòdq. eos vt peculiares Romanæ Eccleſiæ filios ſemper geſſimus in viſceribus charitatis, & gratijs ac fauoribus proſequi non ceſſauimus. Nos igitur, qui diſponente Domino qui nos vnxit oleo lætitiæ præ conſortibus noſtris, in eo ſumus officio conſtituti, vt ſingularum animarum ſaluti conſulere, iuſtitiam colere, & iniquitatem odire debeamus; attendentes quòd de minoribus ad maiores iudices dumtaxat appellare legalis permittit auctoritas, & propterea inhibet ab Imperiali & Præfecto prætorio iudicio appellari, & quòd non homo, ſed is dumtaxat qui ſolo verbo fecit cælum & terram, Apoſtolicam Sedem & in ea ſedentem prætulit vniuerſis etiam Concilijs, quæ ab ea robur accepiſſe, ſanctorum Patrum decreta teſtantur, & etiam Gelaſius Papa contra Acacium Fauſto Legato ſcribens, dum ait: Ipſi ſunt Canones, qui appellationes totius Eccleſiæ ad huius Sedis examen voluere deferri, ab ipſa autem numquam appellari debere, & ipſam de tota Eccleſia iudicare, de ipſius autem iudicio numquam iudicari ſenſerunt. Et dum ſcribit ad Orientales Epiſcopos dicens: Sedem prædictam nulla Synodo præcedente ſoluendi quos Synodus inique damnauerat, & damnandi quos oportuit nulla exiſtente Synodo habuiſſe facultatem. Teſtantur etiam quamplurimorum antiquorum Conciliorum epiſtolæ, in quibus verba illa apponuntur, Salua in omnibus Apoſtolicæ Sedis auctoritate: & quòd de ijs, & alijs quàmpluribus iuribus, & canonibus, ac auctoritatibus piæ me. Pius Papa Secundus prædeceſſor noſter dudum de fratrum ſuorum S. R. E. Cardinalium, & Prælatorum, ac Iuriſperitorum tunc Romanam Curiam

ſequen-

ſequentium conſilio in Conuentu Mantuano, auctoritate Apoſtolica in perpetuum valitura conſtitutione omnes qualitercumque appellantes à Romano Pontifice, Canonum tranſgreſſores, & illos ex eis qui ad non indictum nec congregatum Concilium appellare præſumerent, aliud caput in Eccleſia Dei ac imaginarium, maius & ſublimius tribunal confingentes contra Apoſtolum dicentem: Fundamentum aliud nemo poteſt ponere, præter id quod Chriſtus inſtituit; huius ſanctæ Sedis primatum negare, Eccleſiæ vnitatem diuidere, non vnum ſolum priuilegium eidem Eccleſiæ adimere, ſed præcipuam & principalem dictæ Sedis auctoritatem, quam & vox Chriſti, & maiorum traditio, & Canonum fulſit auctoritas, penitus ſubuertere non verentur, præ ceteris deteſtabiliores eſſe: & eorũ appellationes huiuſmodi quacumque occaſione interponerentur, non ſolum irritas & inanes, ſed fraudoloſas, & ſacrilegas, & hæreticas eſſe declarauit, ac ſtatuit nulli cuiuſcumque ſtatus, ordinis, vel conditionis exiſteret, licere deinceps pro quacumque cauſa à Sede Apoſtolica præſertim ſub hoc prætextu nominis futuri Concilij appellare, aut huius appellatione vti & inniti, ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna, à qua à nemine abſolui poſſit, præter quàm à Romano Pontifice, niſi in mortis articulo conſtitutus: & voluit omnes adhærentes appellationibus eiſdẽ, procuratores quoque, ſindicos, & alios quoſlibet alieno nomine appellantes, ſimili ſententiæ ſubiacere: Notarios vero & ſcribentes, dictantes, & teſtificantes in eis, aut conſilium præſtantes vel fauorem, vltra anathematis pœnam, perpetua notari infamia, & aduocationis, procurationis, & notariatus officijs fore priuatos; & ſi in huiuſmodi excommunicationis ſententia per annum perſiſterent, tamquam de hæreſi & ſchiſmate ſuſpectos ab omnibus haberi & reputari, & contra eos vt tales iuxta Canonum præcepta procedi, prout in eadem conſtitutione latius continetur. Ex quibus manifeſte infertur quòd huiuſmodi eorumdẽ Venetorũ appellatio ex eo quia à Romano Pontifice non appellatur, ipſo facto nulla; & quia ad fictum & imaginarium Concilium interpoſita fuit, ſacrilega & abhorrenda extitit: & vt ad tribunal omnipotentis Dei interpoſita per eos ſuſtineri non poteſt, niſi alterum de duobus affirment, videlicet, vel Omnipotentem ipſum Petro Apoſtolorum Principi, & per eum eius ſucceſſoribus omnimodam poteſtatem in terris non tradidiſſe, & aliquid de ea retinuiſſe, vel quòd à Vicario ad eum cuius vices gerit, cuiuſque vnum & idem eſt tribunal, valeat appellari: quorum primum hæreticum, aliud vero à ſacris Canonibus alienum eſſe nemo ambigit. Et non minus conſiderantes quòd ſi Veneti præfati non appellaſſent, ſed conceſſa grauatis à Romano Pontifice via nobis ſupplicandi, aut in integrum reſtitutionem à nobis petendi vſi fuiſſent; nihilominus ex ſex cauſis in eorum prætenſa appellatione prædicta deductis, quæ ſi recte procederetur, ad vnam reducuntur, videlicet quòd ob pacta eis non ſeruata à Duce Ferrarienſi nobis conſentientibus bellum ei indixerunt, & quæſita in eo bello vtpote licite ad eos pertinent, exaudiri nullatenus deberent, cum cauſæ ipſæ à facti veritate & iuris diſpoſitione ſint penitus alienæ. Nam vt ex noſtrarum litterarum, per quas moniti fuere, lectura euidenter apparet, Dux ipſe Ferrarien-

rarienſis pactà ſeruare, & noſtræ ordinationi deſuper parere ſæpius obtulit, & ad bellum ipſum penitus nobis inſcijs deuentum extitit. Ac volentes eorumdem Venetorum, ne eorum aſſertione, & inualidæ appellationis prædictæ vana ſpe decipiantur, ſubditorum, fautorum ac adhærentium eorumdem animarum ſaluti, quæ omnibus rebus eſt præferenda, quantum nobis poſſibile eſt paterna charitate conſulere, ne aliàs vel eos filios odiſſe ſi virgæ parcamus, vel ipſis ægris ſi mederi deſeramus, cauſam interitus præſtitiſſe videamur, firmiter credentes quòd Veneti præfati quantumcumque ex his forſitan, iniuſte tamen, mouebuntur, ad mentem tamen reuerſi cum remedium ſenſerint medicinæ, nobis & Apoſtolicæ Sedi tanto deuotiores erunt, quanto maiorem in nobis fuerint ex paterna charitate ſeueritatem experti: habita ſuper his cum venerabilibus fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus deliberatione matura, de illorum conſilio eorumdem Venetorum appellationes prætenſas, & quaſcumque alias, quas quomodolibet forſan interpoſuerunt à nobis occaſione contentorũ in noſtris litteris prædictis tam poſtquam litteræ ipſæ publicatæ fuerint, quàm anteaquam publicarentur, irritas & inanes ac ſacrilegas eſſe, & eoſdem Ioannem Mocenigum, eiuſq. Conſiliarios quoſcumque qui huiuſmodi prætenſas appellationes interpoſuerunt, aut illis adhæſerunt, ſeu eas ratas & gratas habuerunt, ac Ludouicum de Zambertis, Philippum & Franciſcum de Morandis, necnon Andream Pacis laicos Venetiarum, qui vt publici Notarij de huiuſmodi appellationibus publicum confecerunt inſtrumentum, ac Iacobum de Pierleonibus, & Danielem Zutho iuris Doctores Venetos, qui vt teſtes dictæ appellationi interfuerunt, excommunicationis ſententiam, & præter illam Notarios & teſtes prædictos, & qui appellationes ipſas dictarunt & ſcripſerunt, aut ad illas interponendũ præſtiterunt auxilium, conſilium, vel fauorem, aduocationis, procurationis, & Tabellionatus officiorum, priuationis pœnam, iuxta eiuſdem Pij prædeceſſoris conſtitutionem prædictam, incurriſſe, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium declaramus: ac vniuerſis & ſingulis Prælatis & perſonis Eccleſiaſticis eadem auctoritate mandamus, vt cum deſuper fuerint requiſiti, faciant eoſdem Ducem, Conſiliarios, Notarios, & teſtes excommunicatos & alijs pœnis prædictis irretitos publice nuntiari, & ab omnibus arctius euitari, donec compuncti corde ſpiritum aſſumentes conſilij ſanioris meruerint ab exceſſu, excommunicationis ſententia, alijſq. pœnis prædictis abſolutionis beneficium obtinere. Contradictores per cenſuras &c. Non obſtantibus Conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis contrarijs quibuſcumque, ſeu ſi excommunicatis prædictis, vel quibuſuis alijs communiter vel diuiſim à prædicta ſit Sede indultum quòd interdici, ſuſpendi vel excommunicari non poſſint per litteras Apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam ac de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi mentionem. Nulli ergo &c. noſtræ declarationis, mandati & voluntatis infringere &c. Si quis autem &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ M. C C C C. L X X X I I I. Idibus Iulij, Pontificatus noſtri anno duodecimo.

852438

Ioannes Poggius.